

**TALABA YOSHLARNI CLIL TEXNOLOGIYASI SOHASIDA
CHET TILI KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH.**

O'rinova Yulduz Tursinniyozovna

Axborot texnologiyalar va menejmenti universiteti

Pedagogika kafedrası assisent o'qituvchisi

E-mail: yulduzorinova919191yo@gmail.com

Anotatsiya: Bugungi kunda globalizatsiya jarayoni ta'lim sohasida ham o'z aksini topmoqda. Chet tillarini o'rganish, nafaqat akademik muvaffaqiyat uchun, balki professional faoliyatda ham muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda CLIL metodologiyasi alohida o'rin tutadi. CLIL, mazmun va tilni birgalikda o'rgatishga qaratilgan yondashuv bo'lib, talabalar uchun chet tilini o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Ushbu maqolada, talaba yoshlarni CLIL texnologiyasi yordamida chet tili kompetensiyalarini shakllantirish jarayoni va uning afzalliklari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Annotation: Today, the process of globalization is also reflected in the field of education. Learning foreign languages is important not only for academic success, but also for professional activities. CLIL methodology plays a special role in this process. CLIL is an approach aimed at teaching content and language together, which makes the process of learning a foreign language more interesting and effective for students. This article provides detailed information about the process of forming foreign language competencies of young students using CLIL technology and its advantages.

Аннотация: Сегодня процесс глобализации находит свое отражение и в сфере образования. Изучение иностранных языков важно не только для успешной учебы, но и в профессиональной деятельности. Методология CLIL играет особую роль в этом процессе. CLIL — подход, ориентированный на совместное преподавание содержания и языка, делает процесс изучения иностранного языка более интересным и эффективным для студентов. В статье представлена подробная информация о процессе формирования иноязычных компетенций у молодых студентов с использованием технологии CLIL и ее преимуществах.

Kalit so'zlar: CLIL metodologiyasi, zamonaviy texnologiyalar, til, muloqot, motivatsiya, muhokamalar, madaniy kompetensiyalar.

Key words: CLIL methodology, modern technologies, language, communication, motivation, discussions, cultural competencies.

Ключевые слова: Методология CLIL, современные технологии, язык, коммуникация, мотивация, дискуссии, культурные компетенции.

Kirish. CLIL metodologiyasi, asosan, ikki asosiy komponentdan iborat: mazmun va til. Bu yondashuvda talabalar bir vaqtning o'zida yangi bilimlarni o'zlashtirish bilan birga,

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

chet tilini ham o'rganadilar. CLIL metodologiyasi, o'quv jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilishga yordam beradi. Talabalar, o'zaro muloqotda bo'lishlari, fikr almashishlari va bir-birlaridan o'rganishlari uchun turli xil faoliyatlar orqali tilni amaliy ravishda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Mazmun va tilni birgalikda o'rgatish, talabalar uchun til o'rganishni yanada maqsadga muvofiq qiladi. Masalan, geografiya darslarida chet tilida ma'lumotlarni o'rganish, talabalarni nafaqat tilni o'zlashtirishga, balki geografik tushunchalarni ham chuqurroq anglashga yordam beradi. Bu jarayon, talabalar uchun til o'rganishni qiziqarli va foydali qiladi, chunki ular o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. CLIL metodologiyasi orqali talabalar o'zaro muloqotda bo'lishlari, fikr almashishlari va bir-birlaridan o'rganishlari uchun turli xil faoliyatlar tashkil etilishi kerak. Guruhli ishlar, muhokamalar, loyiha asosidagi o'qitish metodlari talabalarni faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa, o'z navbatida, tilni amaliy ravishda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Talabalar o'z fikrlarini ifodalash, savollar berish va javoblar olish orqali til ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, talabalar bir guruhda ishlash orqali o'zaro fikr almashishlari va bir-birlaridan o'rganishlari mumkin. Bu jarayon, talabalar uchun tilni amaliy ravishda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, muhokama va bahs-munozaralar orqali talabalar o'z fikrlarini ifodalash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu esa, kelajakda ularning professional faoliyatlarida muhim ahamiyatga ega bo'ladi. CLIL metodologiyasi orqali talabalar mustaqil o'rganishga rag'batlantiriladi. Talabalar o'zlari qiziqqan mavzularni tanlab, ularga oid materiallarni chet tilida o'rganishlari mumkin. Bu esa, o'z navbatida, ularning o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini oshiradi. Mustaqil o'rganish jarayonida talabalar, shuningdek, turli manbalardan foydalanishni o'rganadilar, bu esa ularning tahlil qilish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.[2]

Masalan, talabalar internet orqali o'zlari qiziqqan mavzular bo'yicha maqolalar o'qishlari, videolar tomosha qilishlari yoki onlayn kurslarda qatnashishlari mumkin. Bu jarayon, talabalar uchun o'z bilimlarini kengaytirish va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini yaratadi. Mustaqil o'rganish, talabalar uchun o'z qiziqishlariga mos ravishda bilim olish imkoniyatini beradi.

Adabiyotlar tahlili. Chet tilini o'rganishga kelsak, "tilshunoslik shaxsiyati" tushunchasi bilan bir qatorda, boshqa madaniyat vakillari bilan o'zaro munosabatda bo'lish qobiliyatining yig'indisi sifatida tushuniladigan lingvodidaktik kategoriyani "ikkinchi darajali lingvistik shaxs" deb hisoblash kerak. Bunday holda, ona va xorijiy tillardan foydalanish parallel ravishda parallel ravishda amalga oshiriladi.

R.K.Minyar-Beloruhev ikkiyuzlamachilik mexanizmini shakllanishining ba'zi xususiyatlarini ta'kidlaydi. Ikki tilning leksik birliklari o'rtasida noto'g'ri ishora aloqalarini yaratish imkoniyati ushbu mexanizmning birinchi xususiyatidir. Ikki tilli mexanizmning shakllanishining ikkinchi xususiyati - chet tilining ona tili bilan bog'liqligi, shuningdek, uning har qanday leksik birlik atrofida hosil bo'lgan tegishli semantik tizim bilan bog'lanishidir [2. 15].

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

“Language Awareness” – konsepsiyasi “Holistic approach” nomi bilan ham atalib, u ingliz tilini yangi bilimlarni egallash vositasi sifatida o’zlashtirilishi lozimligini targ’ib etadi. Ya’ni boshlang’ich ingliz tili ta’limining maqsadi ingliz tili vositasida hayot haqidagi yangi bilimlarni o’zlashtirishdir. Lekin M.Villiams va R.Bednlar Vigotskiyning nutq rivojlanish ontogenezi haqidagi nazariyasini “Holistic approach” deb nomlashni ma’qul ko’rishgan. Ularning taxminicha, Vigotskiy o’rganilishi lozim bo’lgan bilimni kichik qismlarga ajratib, malaka va ko’nikmalar sifatida taqdim etish fikrini ma’qullamagan bo’lardi. Sababi, Vigotskiy har qanday o’rganiladigan qismning asosini mazmun tashkil etishi lozimligini o’qtiradi. Ushbu xulosa ta’sirida Yevropa mamlakatlari, Qo’shma Shtatlar va ingliz tili ikkinchi davlat tili bo’lgan mamlakatlarda CLIL (Content and Language Integrated Learning) yondashuvi ommalashmib bormoqda [3. 40]

Natijalar va ularning tahlili. CLIL metodologiyasi orqali talabalar madaniy kompetensiyalarini ham shakllantiradilar. Chet tilini o’rganish jarayonida, talabalar boshqa madaniyatlar bilan tanishadilar, bu esa ularning global fikrlash qobiliyatini oshiradi. Madaniyatlararo muloqot, talabalarni nafaqat tilni, balki boshqa xalqlarning an’analari, urf-odatlar va hayot farzlari bilan tanishtiradi. Bu jarayon, talabalar uchun keng dunyoqarashni shakllantirishga yordam beradi.[1]

Masalan, talabalar chet el madaniyati haqida ma’lumotlar o’rganish orqali, boshqa xalqlarning hayot tarzini, an’analari va urf-odatlarini tushunadilar. Bu esa, ularning madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Madaniyatlararo muloqot, talabalar uchun o’zaro tushunishni oshirish va global muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. CLIL metodologiyasi orqali talabalar o’zlarining kommunikativ kompetensiyalarini ham rivojlantiradilar. Ular turli vaziyatlarda muloqot qilish, fikrlarini ifodalash va boshqalar bilan samarali aloqa o’rnatish ko’nikmalarini egallaydilar. Bu esa, kelajakda ularning professional faoliyatlarida muhim ahamiyatga ega bo’ladi, chunki zamonaviy ish bozorida kommunikativ ko’nikmalar juda katta ahamiyatga ega. Masalan, talabalar guruhli ishlar yoki muhokamalar orqali o’z fikrlarini ifodalash, savollar berish va javoblar olish ko’nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon, talabalar uchun tilni amaliy ravishda qo’llash imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, talabalar o’zaro muloqotda bo’lish orqali, turli fikrlarni tinglash va baholash ko’nikmalarini ham rivojlantiradilar. CLIL metodologiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o’qituvchilarning roli juda muhimdir. O’qituvchilar, talabalarni motivatsiya qilish, ularni faol ishtirok etishga undash va o’quv jarayonini interaktiv qilishda muhim ahamiyatga ega. O’qituvchilar, shuningdek, talabalar uchun qiziqarli va foydali materiallar tayyorlashlari, o’quv jarayonini rejalashtirishlari va talabalar bilan samarali aloqa o’rnatishlari kerak. O’qituvchilar, talabalar uchun turli xil faoliyatlar tashkil etish orqali, ularning qiziqishlarini oshirishlari va o’quv jarayonini yanada qiziqarli qilishlari mumkin. Masalan, o’qituvchilar, talabalarni guruhli ishlar, muhokamalar yoki loyiha asosidagi o’qitish metodlari orqali faol ishtirok

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

etishga undashlari mumkin. Bu jarayon, talabalar uchun tilni amaliy ravishda qo'llash imkoniyatini yaratadi.[3]

Xulosa qilib aytganda, Xulosa qilib aytganda, talaba yoshlarni CLIL texnologiyasi sohasida chet tili kompetensiyalarini shakllantirish jarayoni ko'p jihatdan foydali va samarali hisoblanadi. Bu metodologiya nafaqat til o'rganishni, balki fanlarni o'zlashtirishni, mustaqil o'rganishni, madaniy kompetensiyalarni rivojlantirishni va kommunikativ ko'nikmalarni oshirishni ta'minlaydi. Natijada, talabalar nafaqat tilni, balki hayotda zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham egallaydilar, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga katta hissa qo'shadi. Kelajakda, CLIL metodologiyasining ta'lim jarayonida qo'llanilishi yanada kengayishi kutilmoqda. Bu yondashuv, talabalar uchun chet tilini o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Shuningdek, CLIL metodologiyasi, talabalarni global muammolarni hal qilishda tayyorlash va ularning madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, CLIL texnologiyasi yordamida talaba yoshlarni chet tili kompetensiyalarini shakllantirish, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun muhim omil bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son "2022 - 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" farmoni.
2. Minyar-Beloruchev R.K. Ikki tilliizm mexanizmi va chet tilini o'qitishda ona tili muammosi // Maktabda xorijiy tillar. - 1991. - № 5. P.15-16.
3. Shcherba L.V. Til tizimi va nutq faoliyati. L., 1974. 354-son.
3. Williams M., Burden R. L. Psychology for language Teachers. A social constructivist approach. – L.: Cambridge University Press, 2010. – 40 b.
4. Galskova N.D., Koryakovtseva N.F., Musnitskaya E.V., Nechaev N.N. Ikki tilli asosda ta'lim ilg'or til ta'limi tarkibiy qismi sifatida // Maktabdagi chet tillar. - 2003. - № 2. P.121.
5. M.Xoldorova, N.Fayziyeva, F.Rixsittilayeva. "Chet tilini o'qitishda yordamchi vositalardan foydalanish". Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU. 2018
6. Qurbonova M.F. O'quvchilarning o'quv-bilish kompetensiyalarini shakllantirishda kouching metodikasi // Maktab va hayot. - Toshkent, 2020. Maxsus son №1, - B. 8-10.
7. Matlubayeva SH "Boshlang'ich ta'limda Clil texnologiyasi" Darslik – Chirchiq "Zebo Prints" 2024-172 bet.

